



## לוצק

(Lutsk; פולנית: Luck). עיר באוקראינה, מהעתיקות בערי רוסיה. בין שתי מלחמות-העולם הייתה בפולין העצמאית ובירת פלך ווהלין (Volhynia). בספטמבר 1939 נכבשה בידי הצבא האדום וסופחה עם כול מזרח פולין לברית-המועצות. ראשית היישוב היהודי בה היה בסוף המאה ה-14. ערב מלחמת-העולם השנייה ישבו בה כ-18,000 יהודים מכלל כ-41,000 תושבים. בעת שלטונם בל", מספטמבר 1939 עד יוני 1941, הלאימו הסובייטים את הכלכלה וחסלו את המוסדות והארגונים היהודיים.

למן היום הראשון לפלישתם לברית-המועצות, ב-22 ביוני 1941, הפציצו הגרמנים את ל", וכ-60% מבנייניה נהרסו, ואזרחים נספו, ביניהם יהודים רבים. ב-25 ביוני בערב נכנסו הגרמנים לל". למחרת ערכו האוקראינים פוגרום ובמהלכו שדדו את היהודים, היכום ואף רצחו כמה מהם. צעירים יהודים ניסו להתגונן במאורגן נגד הפורעים. ב-27 ביוני הגיע לל" יחידת חלוץ של אינזצקומנדו 4a, ומצאה בבית-הסוהר המקומי את גופותיהם של אסירים רבים, וביניהם אוקראינים רבים שנרצחו בידי הסובייטים לפני נסיגתם. הממשל הצבאי הגרמני וראשי הציבור האוקראיני הלאומני האשימו את היהודים ברצח, ובתגמול נתפסו 300 יהודים וב-30 ביוני הוצאו להורג. ב-2 ביולי נקראו הגברים היהודים בני 16-60 להתייצב לעבודה. כ-2,000 מהם הובלו לחורבות מבצר לוברט (Lubart) ונרצחו. ברצח השתתפו חיילים גרמנים מיחידות עורפיות שחננו בל".

בסוף יולי 1941 מינו הגרמנים יודנרט בן עשרה אנשים, ונכללו בו בעיקר עסקני ציבור לשעבר. דברי הערך, מקלטי הרדיו וכדומה הוחרמו, ועל היהודים הוטלו תשלומי-כופר בזהב, בכסף, בסחורות ובמצרכים.

ב-19 באוקטובר הקימה הס"ס בל" מחנה עבודה ובו נכלאו 500 גברים. בימים 11-12 בדצמבר רוכזו יהודי ל" בגטו, בחלק העני ביותר של העיר, בצפיפות רבה ובתנאי תברואה ירודים ביותר. ב-18 במרס 1942 נשלחו כמה מאות צעירים יהודים לויניצה (Vinnitsa) לבניית מטה הפירר, ועם תום העבודה נרצחו, פרט לשלושה שברחו לטרנסניסטריה, ושם נצלו בעזרת יהודים מרומניה.

בימים 20-23 באוגוסט 1942 הובלו כ-17,500 יהודי ל" אל מחוץ לעיר ונרצחו ביריות ליד בורות שהכינה יחידת ס"ד מיוחדת. ב-3 בספטמבר נרצחו עוד כ-2,000 יהודים שנתפסו או שנתגלו במחבואים. בכך בא הקץ על יהודי ל", פרט לאותם שנשארו במחנה העבודה. ב-11 בדצמבר 1942 נודע לזקן-המחנה היהודי שלמחרת יבואו לחסלם. התחילה התארגנות חפוזה למרי ובראשה האחראי לבית-המלאכה לנגרות והפחח משה. נוסף לכמה אקדחים ורובים קצוצי-קנה שהיו בידי היהודים, הוכנו גרזנים, סכינים, מוטות ברזל, לבנים וחומצה. ב-12 בדצמבר 1942 הטילו הגרמנים מצור, אך משניסו להיכנס פנימה נתקלו במטר יריות, לבנים וחומצה. כמה מהתוקפים נפגעו, ופני המפקד הגרמני הושחתו בחומצה. הגרמנים



הביאו כמה שריוניות, ופתחו באש על המורדים. אחרי כמה שעות, לאחר שרוב המורדים נפלו, הצליחו הגרמנים להיכנס למחנה וחסלו את היהודים הנותרים. כמה מהאסירים התחבאו וניצלו.

בין המצטיינים בהושטת עזרה ליהודים בעת מצוקה ובריחה בל" היה האוקראיני ויטולד פומנקו, כמה פולנים, וכן צ'כים מכפרי הסביבה.

ב-5 בפברואר 1944 שחררה ל". מכיוון שהעיר היתה ברובה שרופה והרוסה, והחזית נעצרה במרחק לא רב ממנה, עברו הרוב מבין 150 הניצולים היהודים לרובנה (Rovno).